

sv. Pavlina, oglejskega patrijarha, ki je pregovoril Karla Velikega, naj podjarmi Slovence, da bi jih lože k sv. veri izpreobrnil. S. R.

Stanko Pirnat †. Dne 28. avgusta meseca je premial v Mokronogu notar Stanko Pirnat, čigar ime je bilo v zadnjih petih letih večkrat čitati v poročilih »Ljublj. Zvona«. Pirnat, rojen dne 7. junija 1859. l. v Štorah na Štajerskem, od mladosti vnet glasbenik, je stopil l. 1894. na dan kot skladatelj. »Glasbena Matica« je proizvedla rečenega leta v koncertu Pirnatov osmeroglasni mešani zbor »Žalost«, ki je izšel l. 1895. z moškim četverospevom »Pomlad in jesen« vred. Sledili se v nastopnih letih mešani zbori in sicer l. 1897.: »Vzpomladna pesem«, 1898. l. pa »Naša zvezda«, »Bog je moj ščit« in »Oblaku«. Vse te skladbe je izdala »Glasbena Matica«. Letos je izdal Pirnat v Schweatnerjevi zalogi zvezek po njem za koncert harmonizovanih »Slovanskih narodnih pesmi.« Veliko število skladb je zapustil pekojaik v rokopisu. O Pirnatovih skladbah je bilo moči vsedkar le s priznanjem soditi; odlikoval se je ta skladbenik po zrelu, plemenito občuteni fakturi, lirski nežni melodiki. Njegovim skladbam je vtisnjen pečat solidnosti, znak resno preudarjene izdelave. Kolikor je manjkalo Pirnatu glede invencije, je nadomeščeno s svokovitostjo; bogatost v polnozvočju zborovem je bilo Pirnatu sploh prvo in poglavitno načelo pri skladanju. Pri tem svojem teženju je imel Pirnat tudi vsedkar prav lepih uspehov, ki nikdar ne preminejo, nego mu obranijo v slovenski glasbeni literaturi trajno dobro ime. Bodi v vsakem oziru simpatičnemu rodoljuba časten spomin!

—os—

Karolina Světlá †. Dne 7. m. m. je umrla v Pragi češka pisateljica in rodoljubka Karolina Světlá, roj. Rottova. To pesniško ime si je pridela po rojstnem kraju svojega moža, prof. Petra Mužáka, ki je bil je Světlé, vasi ob zaožju pogrja Ještěda. Veselje do pisateljavanja in češko zavest je vzbudil v njej kakor tudi v njeni sestri Žofiji Podlipski poznejši njen mož, ki je v burnem letu 1848. zahajal v rodbino Rottovo kot domači učitelj. Iz tistih dob izvirajo njene prve povesti. Pozneje je pa vse svoje veliko nadarjenost obrnila v to, da je v obširnih in mojaersko osnovanih romanih objavljala dušo naroda, bivajočega pod Ještědom, kjer je vsako poletje preživela. Hotela je dokazati, da je tudi preprosti selski človek zmogel, sprejemati v sebe ter umevati in razširjati najvišje ideje, zlasti verske in socialne; zato je tudi v svojih glavni romanih: »Križ pri petoku«, »Vaški roman«, »Frantina in Bogotajec« skozinski tendenciozna. — Izmed množice drobnejših povesti je omeniti »Hubičko« (Poljub), po kateri je posneto basediš Smotanove opere istega imena. Vsled tendencioznosti so njeni romani često neverjetni in včasih nekoliko neužitni. — Karolina Světlá se je živahno udeleževala vsega javnega življenja; budila in organizovala je češko ženstvo, kateremu je med drugimi osnovala »Ženský výrobní spolek«, ustanavljala izobraževalna in sokolska društva in zlasti naporno delovala za razširjanje češkega šolstva na tako izpostavljenem kraju, kakor je pod Ještědom blizu nemškega Reichenberga. V ta namen je napisala celo vrsto povesti tendenčne vsebine. Leta 1890. se je umaknila javnemu življenju in se zaglobila v studije filozofskih in mističnih spisov. — Glede na njene v resnici velike zasluge je umevna velika žalost, ki je ob njeni smrti prešinila ves češki narod.

Slovensko gledališče. Ob zaključku larske sezone se je bila vnela po časopisih živahna polemika glede našega gledališča. Puščice so letele semintja,

in izgovorila se je marsikatera ostra in tudi krivična beseda. Kakor vselej ob taki priliki se je reklo tudi tukaj lahko: »peccatur intra in extra muros!« Na obeh straneh so se trdile resnične in napačne reči, in tu kakor tam se je mahnilo nekoliko preko meje.

Mi smo bili vedno pri tistih, ki so zahtevali, da neguj naše gledališče pred vsem dramatiške proizvode naših domačih pisateljev, in še vedno smo odločno zoper to, da bi smel pobrati kamen vsakdo ter ga vreči v pisatelja, čigar izvirno delo ni morda našlo milosti pri našem občinstvu. Tudi mi trdimo, da se je za našo dramo še vedno premalo storilo, kajti ako vprašamo, koliko je šlo onih osemnajsttisoč goldinarjev, ki jih je porabilo minolo sezono naše gledališče, za nagrade izvirnim delom, zvemo za tako minimalen znesek, da nam najbrže sramote šine kri v lica. Dobro vemo, v kakih gmotnih stiskah je intendant našega gledališča od nekdanj, in nikakor nismo hoteli reči, da bi se bilo moralo onih tisočakov, ki so bili na razpolago, potrošiti več v podporo domačih pisateljev, temveč samo pokazati smo hoteli, kako ubogo malo se pri nas v istini stori za razvoj dramatiškega slovstva, in da bi morali odločilni faktorji vendarle skrbeti za to, da dobodo kaj denarja tudi v omenjeno svrhu.

Navzlic temu pa, da nam je bil razvoj naše drame vedno pri srcu, se nikakor nismo mogli ogreti za predlog tistih, ki so svetovali, da naj se opera opusti ter z dotičnimi sredstvi pospešuje drama. Res je: ako bi se vsa podpora, ki jo uživa naše gledališče, naklonila drami, potem bi se dalo brez dvojbe kaj doseči, in naše dramatiško slovstvo bi se gotovo obogatilo. Toda tu moramo pritegniti onim, ki poudarjajo politiški moment gledališča. Razmere v Ljubljani so še zmerom take, da moramo gledati kolikor toliko tudi na zunanji uspeh, a kdor noče zavijati resnice, mora priznati, da smo nasprotnikom in tujcem dozdej imponirali samo z opero, a ne z dramo. Zato ne smemo imeti samo kulturnega, temveč tudi politišni pomen našega gledališča v čisljih, a naloga in sicer nelahka naloga intendantance je, da primerno uvažuje oba ta momenta in da vsakemu nakloni, kar mu gre.

Ne da se tajiti, da se je v prejšnjih časih grešilo v tem oziru, da se je kulturni, torej važnejši moment podrejal politišnemu, a da se misli resno na to, da se ta nedostatek odpravi, o tem nas je uveril program, ki ga je izdalo vodstvo našega gledališča za bodočo sezono.

Intendantca našega gledališča je prešla deloma v nove roke. Gospodje, ki so prej celo vrsto let nosili težko breme gledališkega vodstva, so se radovoljno umeknili novim silam, a ostali so navzlic temu v odboru, hoteč le-te podpirati s svojim svetom, ako bi bilo treba. S tem so pokazali jasno, da jim je šlo vsekdar za stvar, a ne za slavo, pa da jim je prav, ako se posreči drugim, kar se njim ni posrečilo.

Vsekakor je dobro, da nastopajo tudi nove sile, in kolikor se da presoditi dozdej, je dramatišnemu društvu le čestitati, da sta mu posvetila svoje moči dva tako odlična moža, kakor sta gospod Hubad in gospod Milčinski. Prvi se je zavzel z vso vnemo za opero, drugi za dramo. Baš požrtvovalnost, s katero sta se lotila svojega posla, pa je nam najboljši porok za končni uspeh, in trdno se nadejamo, da je baš zdaj prišel tisti čas, ko bode slovensko občinstvo s svojim gledališčem lahko zadovoljno. Iz programa je razvidno, da hoče nova intendantca zadostiti enemu poglavitnih postulatov, ki so se doslej stavili do vodstva našega gledališča: uprizarjati hoče pred vsem slovenske, potem

slovanske in šele na tretjem mestu tuje proizvode. A med tujimi nam obeta dela tako slavnih pisateljev, kakor so Ibsen, Hauptmann, Langmann in izmed starejših Grillparzer — sama imena, ki jih dozdej nismo čitali na naših gledaliških listih. Slovenskega občinstva čakaj torej letos izreden užitek, in vsakdo, kdor je količkaj navdušen za zavod tako eminentnega pomena, bode z veseljem zahajal v naše gledališče.

Naposled le še par besed glede naših kritik. Mnogim so naše kritike premalo rezke, premalo odločne, premalo krepke. Le-ti naj blagohotno pomislijo, da je dramatika najnežnejša cvetka na vrtu našega slovstva, in zato je po našem mnenju treba z njo ravnati jako previdno. Dalje naj pomislijo, da kritika ne sme nikdar voditi strast ali pristranost. Prvi pogoj vsake kritike je, da nima svojega vira niti v prijateljstvu niti sovraštvu, ne v simpatiji ne v mržnji. Mi ne pišemo niti na priporočilo niti ne vsled kake prošnje, in zato ni v naših kritikah tistega brezpogojnega in pretiravanega hvalisanja, ki smo ga že nekaj časa navajeni, pa tudi ne tistega oblastnega in prepotentnega zadiranja in pobijanja s kolom, s katerim izkušajo nekateri spraviti sebe na površje. »Vsakemu svoje!« je naše gaslo. Kar se nam zdi hvale vredno, hvalimo, kar se nam zdi graje vredno, grajamo. Pri tem se pa nikakor ne smatramo za nezmotljive. Za to, kaj je lepo, ni absolutnega merila; to se da samo čutiti, slutiti. V toliko so torej tudi naše kritike subjektivne, a v vsakem drugem oziru so objektivne, nepristranske, kolikor je to sploh mogoče. Take bodo tudi poslej.

Emil Korytko — kdaj je prišel v Ljubljano? To vprašanje se je pretche-tovalo v osmi številki »Ljubljanskega Zvona« v tem zmislu, da je pritegniti Kolbergovi letnici 1834 ali 1835, a ne Vrazovi 1837. — V prilog Vrazovi trditvi bi se vendar morda dala tolmačiti sledeča okolnost. Svojo poljsko pesem »Na lepe Ljubljančanke«¹⁾ je zložil Korytko »dnia 4go kwietnia 1837 u Lublanie« in ji pridejal opombo: »Estne earum autem magna quantitas? — Nescio!« Iz te opombe bi se morda smelo sklepati, da pesnik tedaj ni še dolgo bival v Ljubljani, ker se je v opombi tako dvomno izrazil o kolikosti (množini) ljubljanskih lepot, ki jih je v pesmi sami s tako domišljivim navdušenjem slavil in opeval. — Ali si ni najlažje to tolmačiti tako, da je prišel v Ljubljano šele prve mesece leta 1837., da torej 4. aprila Ljubljane v celoti ni še dosti poznal --?

V nagrobnem napisu, ki ga je za Korytko zložil Prešeren, je treba v drugem granesu ločilo postaviti pred ne za besedo »fortan«, tedaj se glasi:

Der Mensch muss untergehen,
Die Menschheit bleibt; fortan
Wird mit ihr das bestehen,
Was er für sie gethan. —

L. P.

Popravek. V »Mojo sonato« se je vrnil disakord. V 2. pesmi se mora glasiti drugi verz: »v najlepšem cvetu sredi plodnih *leh*«, a ne: »v najlepšem cvetu sredi plodnih *let*«.

¹⁾ Prešeren je to Korytkovo navdušenko iz poljščine preložil na slovensščino. —

